

Ομιλία του Γιαννάκη Μάτση στα αποκαλυπτήρια του Μνημείου Κυριάκου Μάτση - 27 Ιουνίου 2002

Κύριε Πρόεδρε

Εκφράζω και τις δικές μου ευχαριστίες προς τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο διά την παραχώρηση του χώρου ανέγερσης του Μνημείου, προς την Βουλή των Αντιπροσώπων για την ομόφωνη ψήφιση του αναγκαίου ποσού, προς τον Πρόεδρο και τα Μέλη της επιτροπής του Συμβουλίου Ιστορικής Μνήμης με πρωτοβουλία του οποίου πραγματοποιήθηκε το όλο έργο, και προς τους εκπροσώπους των πολιτικών κομμάτων, των σωματείων και των οργανώσεων από όλη την Κύπρο που συμμετέχουν στην σημερινή εκδήλωση.

Με ιδιαίτερη συγκίνηση καλωσορίζω τον εκπρόσωπο της Ελληνικής Κυβέρνησης, Υπουργόν Εσωτερικών κύριον Κώστα Σκανδαλίδη και τον εκπρόσωπο της Νέας Δημοκρατίας Βουλευτή κ. Παπαδόπουλο.

Απεριόριστη εκτίμηση εκφράζω προς όλους τους αγωνιστές, οι οποίοι για τέσσερα ολόκληρα χρόνια εθυσίασαν τα πάντα υπό συνθήκες εξαιρετικά δύσκολες και

συμμετείχαν ψυχή τε και σώματι στην εποποιία του αντιποιοακού - απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59.

Στους ώμους τους κράτησαν αλώβητη την εθνική και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ο Αγώνας εκείνος ήταν και παρέμεινε μέχρι τέλους γνήσια απελευθερωτικός και μόνιμα αντι-αποικιακός. Κάθε άλλη ερμηνεία των στόχων του, κακόβουλη ή αφελής, αποτελεί φοβερή παραποίηση και παρερμηνεία της ιστορικής πραγματικότητας.

Την συμβολική αυτή στιγμή κατά την οποία η υφισταμένη θλιβερή πραγματικότητα, πόρρω απέχει των προσδοκιών του απελευθερωτικού μας Αγώνα, επιτρέψτε μου σύντομη αναφορά σε στοιχεία της δράσης του Κυριάκου εν πολλοίς άγνωστα.

Μαθητής ακόμα πίστευε ακράδαντα ότι η συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο εναντίον του ναζισμού, αλλά και των τριαντα-πέντε χιλιάδων κυπρίων εθελοντών στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, έπρεπε αβίαστα και βάσει σαφών υποσχέσεων της Μεγάλης Βρετανίας, να οδηγήσει μετά την αίσια έκβασή του στην αυτοδιάθεση των Κυπρίων.

Το 1946 φοιτητής στη Θεσσαλονίκη ανακινεί πρώτος το κυπριακό πρόβλημα σε ολόκληρη τη Βόρεια Ελλάδα εκφωνώντας πύρινους λόγους από το Βήμα του Αμφιθεάτρου της παλαιάς Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και στην Πλατεία Αριστοτέλους πληροφορώντας και συνεπέρνοντας φοιτητές και λαό.

Επανερχόμενος στην Κύπρο συμμετέχει στον Απελευθερωτικό Αγώνα και τον Γενάρη του 1956 οδηγείται στα ανακριτήρια Ομορφίτας.

Αφήνει άναυδους τους ανακριτές διακηρύσσοντας αμέσως ότι είναι ανώτατο στέλεχος της ΕΟΚΑ. Και αγωνίζεται για την ελευθερία της Κύπρου. Είναι ο μόνος αγωνιστής που τον επισκέπτεται ο κυβερνήτης της Κύπρου Στρατάρχης Χάρτινγκ και συζητά μαζί του το Μακεδονικό πρόβλημα και τις θέσεις του για το κυπριακό. Ο στρατάρχης αντιλαμβάνεται την ηγετική φυσιογνωμία του Κυριάκου εκτιμά τον άνθρωπο και διατάσσει τον τερματισμό των βασανιστηρίων σίγουρος πως δεν θα οδηγήσουν πουθενά.

Μετά την εξορία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στις Σεϋχέλλες τον Μάρτιο του 1956, επισκέπτεται τον Κυριάκο η

ηγεσία της αποικιοκρατίας στα κρατητήρια της Κοκκινοτριμιθιάς. Με επικεφαλής τον Ρέταγουέϊ συζητούν μαζί του λύση του κυπριακού στη βάση των προτάσεων Χάρτινγκ προς Μακάριον.

Καθιστά ενήμερον τον Διγενή, μέσω μυστικού συνδέσμου, για τις αγγλικές προτάσεις. Οι Άγγλοι αποδέχονται βελτίωση των προτάσεων Χάρτινγκ στο θέμα της αμνηστίας, της εσωτερικής ασφάλειας και του χρόνου εξάσκησης της αυτοδιάθεσης.

Ο ίδιος πιστεύει ότι ο Αγώνας της ΕΟΚΑ δεν απέβλεπε σε στρατιωτική ήττα της Μεγάλης Βρετανίας, (πράγμα) ανέφικτο, αλλά στην διεθνή ανακίνηση του κυπριακού σε μια εποχή που η αυτοδιάθεση των λαών ήταν προδιαγεγραμμένη πορεία στην Αφρική και την Ασία. Και ότι ο απελευθερωτικός Αγώνας μπορούσε να τερματιστεί με την δεσμευτική αναγνώριση του δικαιώματος εξάσκησης της αυτοδιάθεσης εντός τακτής προθεσμίας.

Ανησυχεί ιδιαίτερα για την περίπτωση εμπλοκής της Τουρκίας στο Κυπριακό. Ο Διγενής με επιστολή του προς τον Κυριάκο “Αυτοί είναι οι Όροι μας” τερματίζει τον διάλογο με τους Άγγλους, τονίζοντας ότι μόνον ο

Μακάριος, αφού αφεθεί ελεύθερος μπορεί να διαπραγματευθεί εξ ονόματος του κυπριακού λαού.

Δραπετεύει από τα κρατητήρια και αναλαμβάνει τον Τομέα Κερύνειας. Εντελώς απροσδόκητα απολύομαι από τα Κρατητήρια Κοκκινотριμιθιάς. Αρχές Ιουνίου του 1958 βρίσκω κάτω από την πόρτα του δωματίου μου επιστολή γραμμένη κατά τον ίδιο τρόπο που η ΕΟΚΑ κυκλοφορούσε την αλληλογραφία της. Η δισέλιδη αυτή επιστολή απεδείχθη ότι προήρχετο από τον αρχηγό του Special Branch Major Maccaouan και απευθύνετο προς τον Κυριάκο. Του επαναλάμβανε με πολλή επιχειρηματολογία τις αγγλικές απόψεις για το κυπριακό και να επρόβαλλε τον κίνδυνο σύγκρουσης της ΕΟΚΑ εσωτερικά και με τους τουρκοκυπρίους που θα οδηγούσε στην διχοτόμηση της Κύπρου.

Σε λίγες ημέρες, τον Ιούνιο του 1958, άρχισαν οι τουρκοκυπριακές βιοπραγίες στον Αγιο Λουκά στη Λευκωσία.

Ενα μήνα προτού πέσει στο Δίκωμο, το Νοέμβριο του 1958, στο τελευταίο γραπτό κείμενό του που διασώθηκε, αφού κάνει μια φιλοσοφική προσέγγιση της ύλης γής με το

πνεύμα γή, καταλήγει στην παγκόσμια υιοθέτηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα ότι ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι δικαιούνται να απολαμβάνουν αυτών των δικαιωμάτων και να περπατούν πάνω σ' αυτή τη γη ελεύθεροι, διαφεντευτές της, κυρίαρχοί της. Να αναπνέουν περήφανοι τον αέρα της, νά ναι αέρας δροσιάς, ομορφιάς, λεβεντοσύνης. Οχι πνίχτης.

Η σημερινή σκληρή πραγματικότητα με τον βίαιο εκτοπισμό του ενός τρίτου του κυπριακού λαού από τις πατρογονικές του εστίες και η αντικατάστασή τους με διακόσιες χιλιάδες εποίκους από την Ανατολία καταγράφει την μαζική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ελληνοκυπρίων και των τουρκοκυπρίων και προσδιορίζει δυστυχώς κατά τρόπον αρνητικόν τις προσπάθειες που καταβάλλονται προς διευθέτηση του κυπριακού.

Εύχομαι κύριε Πρόεδρε, η Ευρωπαϊκή μας πορεία να αποβεί αποτελεσματικός παράγωντας αποκατάστασης χωρίς εκτροπές όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών σε ολόκληρο το έδαφος της κυπριακής Δημοκρατίας.

~~ελευθεριών σε ολόκληρο το έδαφος της κυπριακής
Δημοκρατίας.~~

Κυρίες και κύριοι

Δεν είναι ασφαλώς για το σημερινό κατόντημά μας που κατέβηκε με τόση προθυμία στον τάφο η πολυπαθής γενεά των αγωνιστών του 55. Είναι δική μας η ευθύνη ενωμένοι, αποφασιστικοί, με όραμα αλλά και με ρεαλισμό να διεκδικήσουμε το δίκαιο προς όφελος όλων των νομίμων κατοίκων της Κύπρου μέσα στα πλαίσια της διαγεγραμμένης ευρωπαϊκής μας πορείας.

Αυτός είναι ο μεγάλος ιστορικός ρόλος όλων μας, ο ρόλος ολόκληρου του ελληνισμού. Αυτή θα είναι και η δικαίωση όλων των αγώνων του λαού μας. Η δικαίωση του Κυριάκου Μάτση.